

Amsterdam, 10 Maart 2000
Ref: 0003.10.01 / SOS

Aan:
de Minister en Staatssecretaris van Justitie
de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal

Mevrouw, mijne heren,

Naar aanleiding van het gereed komen van het rapport 'Effectuering van omgang in rechtsvergelijkend perspectief' en de recente reactie daarop van de Staatssecretaris van Justitie, bij brief 50109501001P15 gericht aan de Tweede Kamer, wenden wij ons tot u met de volgende notitie.

Wij verzoeken u de voorstellen hierin gedaan in grondige overweging te nemen. Gaarne zijn wij bereid deze voorstellen mondeling aan het departement en aan de Commissie Justitie van de Tweede Kamer toe te lichten en uw mogelijke vragen te beantwoorden.

Notitie Gezag, Zorg en Omgang m.b.t. minderjarige kinderen, hun biologische ouders en hun verzorgers.

(Verkorte titel: eerste SOS notitie)

I. De problematiek van scheiding, zorg en omgang anno 2000

Steeds meer mensen onderhouden tijdens hun bestaan meerdere relaties waaruit kinderen worden geboren. Alles wijst erop dat deze maatschappelijke trend nog zal verhevigen. Het gevolg is dat steeds meer kinderen niet dagelijks samenleven met één van hun ouders, meestal hun vader. Er is vastgesteld dat deze kinderen in velerlei opzichten kwetsbaarder zijn.

Tegelijkertijd is een duidelijke trend waarneembaar waarbij mannen een groter aandeel wensen in de praktische zorg voor hun kinderen, ook nadat hun partner en zichzelf zijn gescheiden of niet meer samenleven.

Beide verschijnselen leiden tot een snel toenemende spanning tussen:

- enerzijds de behoefte van zowel kinderen als ouders onderling een onbelemmerde relatie in stand te houden, ongeacht de relatie der ouders onderling.
- anderzijds de historisch gegroeide praktijk in ons rechtssysteem waarbij de relatie ouder-kind eerst wordt gedejuridiseerd (het wettelijk omgangsrecht wordt door de kinderrechtster lukraak opzij geschoven 'in het belang van het kind') en vervolgens op deze oneigenlijke gronden wordt belemmerd dan wel beëindigd, een en ander in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Zoals u weet is deze problematiek in hoge mate sexe-specifiek. Ondanks de op andere terreinen redelijk geslaagde vrouwenemancipatie hanteren vrijwel alle kinderrechtster alsmede de Raad voor de Kinderbescherming nog immer het uitgangspunt dat kindzorg gelijk staat aan vrouwenzorg. Voor de ouder met het manlijk geslacht wordt daarentegen een 'omgangsregeling' met het kind van een kleine twee etmalen per veertien dagen normaal geacht. Deze wordt in toenemende mate evenwel als volstrekt abnormaal ervaren, zowel door de betrokken kinderen als vaders. Ook wij achten deze regeling in het geheel niet meer van deze tijd.

Ondanks alle maatschappelijke veranderingen houdt de rechterlijke macht vast aan deze ernstige en wettelijk niet toegestane discriminatie tussen ouders. Een en ander is onder meer mogelijk omdat het de rechter is toegestaan een eigen invulling te geven aan het in de wet ongespecificeerde begrip 'in het belang van het kind'.

Wij komen hier later op terug.

Zonder op deze plaats nader in te gaan op de schrijnende en inhumane gevolgen die de gangbare rechtspraak heeft voor talloze kinderen en hun vaders, willen wij onder uw aandacht brengen dat deze uitleg van het juridisch begrip 'in het belang van het kind' heden ten dage allerm minst in het belang van kinderen en hun beide biologische ouders is. Evenmin is welk algemeen maatschappelijk of economisch belang dan ook er mee gediend. De huidige rechtspraak kost de samenleving heel veel geld, zowel macro-economisch als met betrekking tot de aantasting van persoonlijk welzijn, met alle sociale en medische kosten van dien.

Waar het rechtstelsel inzake gezag en omgang vanuit historisch perspectief begrepen kan worden als zijnde dienstbaar aan de economische belangen van de staat, is het thans in strijd daarmee. Deze notitie beperkt zich evenwel tot de humane aspecten. Het publieke en politieke debat over gezag en omgang gaat over *fundamentele mensenrechten*. Weinig komt immers een mens dichterbij dan de relatie met zijn directe verwanten: zijn ouders, zijn kinderen.

2. Ongelijke rechtsbedeling

De thans nog gangbare rechtspraak inzake gezag, zorg en omgang toont in drieërlei opzicht een volstrekt ongelijke rechtsbedeling.

- A. De eerste is de hierboven genoemde ongelijke behandeling als gevolg van *sexe-discriminatie*. Beide ouders/verzorgers worden onderling door de kinderrechtster en de Raad voor de Kinderbescherming als niet-gelijkwaardig beschouwd en behandeld. Deze discriminatie is onwettig en niet meer van deze tijd. Toch vindt zij aanhoudend plaats (zie verder).
- B. Gelijke gevallen worden verschillend behandeld. Waar bij de ene kinderrechtster uit een bepaalde omstandigheid een gezagswijziging ten gunste van vader volgt, krijgen bij een andere kinderrechtster vader en kind in precies dezelfde omstandigheden een zogeheten 'nihil-omgang' (sic) met elkaar opgelegd. Waar in het ene geval moeder na het niet-nakomen van een beschikking een dwangsom krijgt opgelegd, kan het gebeuren dat eenzelfde geval bij een andere rechtster geen enkele sanctie volgt. Het meest navrant is de ongelijke rechtsbedeling voor de kinderen waar het om gaat. In *alle* gevallen hebben zij *niets* misdaan. Toch wordt aan grote aantallen kinderen zonder pardon de relatie met één van hun ouders, vrijwel altijd de vader, ontzegd. Dit gebeurt in zittingen van hooguit een kwartier, waarbij de kinderrechtster het kind in kwestie tot subject heeft gedegradeerd. Een individuele beoordeling, toch de basis van ons recht, vindt niet meer plaats, noch ten aanzien van het betrokken kind, noch ten aanzien van de feitelijke situatie waar het zich in bevindt. Reden is de veel te grote individuele vrijheid van de kinderrechtster met betrekking tot het voor meerdere uitleg vatbare juridische begrip 'in het belang van het kind'. Dit fnuikende begrip wordt bovendien de facto thans uitgelegd als 'het kind in het algemeen'. Het minste dat de wetgever heden ten dage kan doen is daarvan te maken: 'de *belangen* van het kind *in kwestie*', teneinde weer te komen tot beoordeling van individuen in plaats van categorieën. Hoe de kinderrechtster daar weer tijd voor krijgt, wordt aangegeven onder punt M.
- C. Zodra de rechtster een vonnis of beschikking heeft afgegeven, blijkt telkenmale dat de *handhaving* van dit vonnis voor beide ouders verschilt: indien een vader om welke reden dan ook afwijkt van het vonnis of de beschikking, staat de politie binnen 24 uur bij hem op de stoep, kinderen erbij of niet. Zodra een moeder afwijkt van het vonnis dan wel dit geheel negeert, gebeurt er in ons land *niets* omdat zulks (opnieuw) 'niet in het belang van het kind' zou zijn. In toenemende mate zien wij stuitende voorbeelden van deze ongelijke rechtsbedeling in de handhaving, op basis van deze Kafkaïaanse argumentatie. Wij constateren het voor een rechtsstaat onaanvaardbare verschijnsel dat een rechtster vonnis wijst 'in het belang van het kind' en dat de rechtshandhaving datzelfde vonnis niet wenst te executeren, ook alweer 'in het belang van het kind'. *Dit althans voor zover die executie betrekking heeft op het concretiseren van de omgang tussen kind en vader*. Zijn de kinderen in strijd met een beschikking of vonnis bij moeder, dan gebeurt er 'in het belang van het kind' niets. De rechtsstaat zelf én de argumentatie die zij hanteert voor deze ongelijke behandeling, verliezen daarmee iedere geloofwaardigheid. Onverbloemd is uitsluitend het 'belang van moeder' in het geding.

3. De Staat als polarisator

In toenemende mate is sprake van een opmerkelijke tweedeling in onze samenleving.

- Aan de ene kant zien wij veel ouders (ex-partners) die staande huwelijk of relatie samen de zorg voor de kinderen delen en blijven delen na beëindiging van hun onderlinge relatie. Ook met jonge kinderen verloopt dit onder de gegeven omstandigheden in de meeste gevallen uitstekend.
- Daar staan tegenover ouders die tijdens of na (echt-)scheiding in conflict raken, vrijwel altijd omdat één der ouders (moeder) niet wenst dat de ander (vader) mede de zorg voor de kinderen houdt. Bij de daarop volgende rechtsgang volgt de kinderrechtster de standaard-benadering dat het kind wordt toegewezen aan moeder, waarbij vader een omgangsregeling krijgt opgelegd, die dan vervolgens vaak niet werkelijkheid wordt.

Door deze standaard-benadering vanuit de overheid loont het om als moeder een conflict over de voortgezette zorg voor de kinderen te forceren. De overheid zal haar, juist indien zij het conflict voluit aan gaat, daarin namelijk honoreren. Zou de overheid daarentegen middels wetgeving de trend volgen die buiten de rechtszaal gemeengoed is geworden, dan zou het aspect van uitlokking van conflicten door diezelfde overheid vervallen. Expliciet werkt de overheid met andere woorden thans conflicten tussen ouders over de voortgezette zorg voor de kinderen in de hand. Een en ander is het rechtstreekse gevolg van de eerder aangegeven ongelijke rechtsbedeling, gepaard aan onvolledige wetgeving en maatschappelijk achterhaalde discriminerende opvattingen aan de zijde van de meeste kinderrechters en de Raad voor de Kinderbescherming.

Voor het aanzien van de rechtsstaat heeft dit ernstige gevolgen. Waar enerzijds een steeds grotere groep ouders elkaar onderling als gelijkwaardig beschouwt en daar uit vrije wil uit maatschappelijk bewustzijn naar handelt, resteert anderzijds een groep ouders waarbij vrijwel automatisch kind en vader goeddeels of geheel uit elkaars leven worden geëlimineerd, *door de overheid, op instigatie van moeder*. De kinderen en vaders uit deze laatste groep ervaren hun positie dan ook in sterk toenemende mate als volstrekt rechteloos. Zij voelen zich de ondermensen van de rechtsstaat *en zijn dat ook*. Zij ontberen zowel de rechtsbescherming van hun vitale relatie, als de handhaving daarvan voorzover die relatie rechtens nog enigszins wordt eerbiedigd door middel van de ontoereikende 'normale omgang'. In de praktijk is er voor hen geen enkele mogelijkheid hun vitale band op enigerlei wijze beschermd te weten.

Voorstellen

Wellicht zou u van ons verwachten dat wij ons zouden scharen achter de onderzoekers van het rapport 'Effectivering van omgang etc' die het voorstel hebben gedaan niet-naleving van vonnissen en beschikkingen te brengen onder *specifieke* aanvullende bepalingen in het strafrecht. Er is echter een meer elegante en rechtskundig fundamentele oplossing die wij voorstellen onder paragraaf F. *Deze behelst de eerbiediging van omgang te voorzien van precies dezelfde rechtsbescherming als de eerbiediging van het ouderlijk gezag (art. 812 R.v)*. Waar ondanks de knellende problematiek, die de komende jaren nog zal verhevigen, het kabinet thans (nog) niet zelf met substantiële voorstellen komt, geven wij u deze van onze zijde in overweging. Deze voorstellen vloeien voort uit een grondige analyse van alle aspecten van de problematiek, zowel beschouwd vanuit primair de *belangen van het kind in kwestie*, diens beide ouders, de maatschappelijke context als de rechtsstaat. Alle voorstellen dienen te worden beschouwd in hun onderling verband. Doel van de voorstellen is vanuit de overheid voorwaarden te scheppen tot een meer humane samenleving, in het bijzonder ten gunste van de meest kwetsbaren in de samenleving: kinderen.

A. Geboorte-aangifte

Bij de vernieuwing van het burgerlijk wetboek is de bepaling in stand gehouden dat een vader alleen zijn kind kan erkennen na toestemming door de moeder. Deze bepaling discrimineert onnodig de vader als ene ouder ten opzichte van de moeder als de andere. Er ontstaan vele problemen uit, aangezien reeds bij geboorte sprake is van een grove ongelijke rechtsbedeling van beide biologische ouders. Daarnaast kost deze wetsbepaling de staat onnodig veel geld (uitkeringen aan 'alleenstaande' moeders).

Wij maken u erop opmerkzaam dat de Staat thans wel donorkinderen het recht toekent te weten wie hun beide biologische ouders zijn, maar dat wordt vergeten dat vele duizenden biologische vaders welke hun kind op traditionele wijze hebben verwekt, bij wet nog steeds het recht wordt ontzegd vastgelegd te zien dat zij de ouder van hun kind zijn. De kinderen van deze vaders ontberen derhalve eveneens bij wet het recht te weten wie hun vader is. Zo ernstig kan de tijdgeest voorbij gaan aan historisch gegroeide abnormaliteiten jegens mannen van wie het zaad nog nooit een reageerbuis heeft gezien en jegens kinderen die volstrekt normaal zijn verwekt. Wij verzoeken dringend deze kinderen en vaders, die vele malen groter in aantal zijn dan de groep die op grond van noviteiten in de medische technieken uw belangstelling en die van de media heeft, te voorzien van de rechten die hen allang zouden dienen te zijn toegekend. Een per definitie buiten het huwelijk met zaad van een donor verwekte KI-baby heeft momenteel in ons land meer wettelijke rechten dan een normaal buiten het huwelijk verwekt kind.

Voorstellen:

1. Indien de vader aan moeder bekend is of zou kunnen zijn, dient de aangifte 'vader onbekend' als delict ter zake van valsheid in geschrifte te worden aangemerkt.
2. Erkenning van kind door vader dient plaats te kunnen vinden op basis van uitsluitend DNA bewijs, aan te vragen door vader, moeder of kind.

3. Erkenning door man is niet (meer) rechtsgeldig indien de genetische vader zijn ouderschap aantoonde voordat het kind vier jaren oud is.

B. Ouderlijk gezag

Beide biologische ouders hebben in principe bij wet het ouderlijk gezag, ongeacht hun onderlinge relatie. Indien één der ouders het eenhoofdige gezag verlangt dan wel op grond van omstandigheden van dat gezag afstand wil doen, dient deze zich te wenden tot de kinderrechter. Wendt geen der biologische ouders zich tot de kinderrechter, dan geldt gezamenlijk gezag. Verkrijgt één der ouders het ouderlijk gezag tegen de wil van de andere ouder, dan behoudt deze ouder het recht tot medezorg (zie E, F).

C. Ouderlijk gezag door niet-biologische ouder

Sinds de invoering van het nieuwe burgerlijk wetboek is het mogelijk dat een niet-biologische ouder het ouderlijk gezag verkrijgt. Door de wetgever is onvoldoende voorzien dat deze mogelijkheid inmiddels leidt tot een zeer ernstige toename van omgangsproblemen tussen kinderen en hun biologische vader. Indien moeder namelijk een nieuwe partner exclusief mede met de zorg voor de kinderen belast en derhalve de eigen vader van de kinderen hiervan alsnog moedwillig uitsluit, schept zij voor haar nieuwe partner de gelegenheid in korte tijd het wettig ouderlijk gezag te verkrijgen. Een en ander is dan ten koste gegaan van de relatie tussen de kinderen en hun echte vader, hetgeen bepaald niet 'in het belang van het kind' is. Wij verzoeken daarom dringend om reparatiewetgeving die deze onbedoelde, maar helaas optredende nevenwerking onmogelijk maakt. Het medegezag voor een nieuwe partner van een der ouders dient niet mogelijk te zijn als de vorige partner recht heeft op omgang. Dat recht is overigens in theorie vrijwel onaantastbaar en dus vrijwel altijd aanwezig.

Een andere mogelijke oplossing is het ouderlijk gezag aan meer dan twee ouders/verzorgers toe te kennen. Daar is ten principale niets op tegen. Wij kennen thans tenslotte reeds eenhoofdige en tweehoofdige gezag.

D. Ouderlijk gezag versus wederrechtelijke machtsuitoefening

Tegenover het ouderlijk gezag staat uitsluitend de *onttrekking* daaraan. Vrouwe Justitia houdt evenwel een balansweegschaal omhoog en zij doet dat niet voor niets. In het ene schaalteje ligt thans het ouderlijk gezag, in het andere schaalteje ligt *niets*. Voorwaardelijk ouderlijk gezag met een proeftijd is thans een onmogelijkheid. Het ouderlijk gezag is daarmee een rigide aangelegenheid. Teveel ouders maken misbruik van dat feit.

Wij bepleiten daarom dringend in de wet het begrip *wederrechtelijke machtsuitoefening* te introduceren.

Hiermede wordt bedoeld op de situatie waarin een ouder met ouderlijk gezag in strijd handelt met een wet, vonnis of beschikking welke de belangen van het kind betreffen of waarborgen. Een ouder die een kind aan de leerplichtwet onttrekt pleegt jegens dit kind een wederrechtelijke machtsuitoefening, die strijdig is met de zorgvuldige uitoefening van het ouderlijk gezag (of medezorg). Evenzo geldt dit voor een ouder die een vonnis of een beschikking van de kinderrechter niet naleeft, of voor een ouder die zijn of haar kind mishandelt of het beschikbaar stelt voor pornografische doeleinden. Zo zijn meer voorbeelden te geven.

In geval van constatering (c.q. aangifte) van wederrechtelijke machtsuitoefening is het openbaar ministerie verplicht de kinderrechter in te schakelen. Deze kan, voorzien van een balansweegschaal met in het ene schaalteje het ouderlijk gezag en in het andere de wederrechtelijke machtsuitoefening, een juiste afweging maken door de individuele omstandigheden te *wegen*. Vervolgens zou het ouderlijk gezag voorwaardelijk kunnen worden toegekend. Bij recidive zou het kunnen worden ontnomen.

E. Wijziging nomenclatuur: 'omgang'

De overheid dient de denigrerende en discriminerende term 'omgang' af te schaffen. Deze term dient in de wet te worden vervangen door *medezorg*. 'Ongangsrecht' wordt *recht tot medezorg*. Dit houdt onverlet dat wij bepleiten beide biologische ouders ten principale bij wet het ouderlijk gezag te gunnen. Waar eenhoofdige gezag echter onontkoombaar is, dient de andere ouder het recht tot medezorg te genieten.

F. Handhaving recht op omgang

Aantasting van gezag en aantasting van medezorg (omgang) dienen *dezelfde* consequenties te hebben. Alle huidige bepalingen in de wet terzake van de bescherming van het ouderlijk gezag dienen eveneens te worden toegekend aan de bescherming van het recht tot medezorg. De onttrekking aan het ouderlijk gezag vindt in ons land zelden plaats, dankzij een effectieve wetgeving én handhaving, die een sterke preventie uitoefenen (art. 812 R.v.). Onttrekking aan medezorg dient dus niet slechts juridisch maar *ook in de praktijk van de rechtshandhaving* gelijk worden gesteld aan onttrekking aan het ouderlijk gezag.

G. Ontzegging van mede-zorg (omgang) en/of gezag

De (gedeeltelijke) ontzegging van mede-zorg (omgang) en/of gezag door de kinderrechter dient niet te kunnen worden gerelateerd aan de problematiek van (echt)scheidingen. Beide dienen exclusief hun plaats te vinden binnen het stelsel van maatregelen van kindbescherming. De staat geeft hiermede aan dat slechts aan het fundamenteel recht op ouderlijk gezag dan wel medezorg (omgang) wordt getornd indien dit uit hoofde van *kinderbescherming* beslist noodzakelijk is. Het feit van (echt)scheiding geeft geen enkele aanleiding tot welke aantasting van ouderlijk gezag of medezorg dan ook. *De Staat heeft dit reeds erkend* door het ouderlijk gezag voor beide ouders te handhaven na een *echtscheiding*. Wettelijk dient thans logischerwijs tevens te worden vastgelegd dat het recht van het kind op een onbelemmerde relatie met beide ouders evenmin kan worden aangetast door een *scheiding* der ouders.

H. Onderlinge zorgovereenkomsten

De kinderrechter acht zich tot heden niet gehouden aan enige overeenkomst, die de ouders ten aanzien van de zorg voor het kind onderling hebben getroffen. Het directe gevolg is dat in elk geval het kind volkomen rechteloos is m.b.t. de overeengekomen zorg door beide ouders.

Private zorgovereenkomsten dienen qualitate qua door de kinderrechter te worden getoetst op de zorgvuldigheid ten aanzien van het kind en zijn overige belangen, waaronder zijn principale *recht op een onbelemmerde relatie met zijn beide biologische ouders*.

Indien deze inhoudelijke toetsing van private zorgovereenkomsten als rechterlijke *uitspraak* heeft opgeleverd dat de overeenkomst de belangen van het kind volgens het oordeel van de rechter schaadt, pas dan mag de kinderrechter *vervolgens* afwijken van het bepaalde in de overeenkomst.

Zolang zulks niet bij voor beroep vatbare uitspraak is geconstateerd, dient ook de kinderrechter volledig te zijn gehouden aan het bepaalde in civielrechtelijke overeenkomsten inzake de verdeling van de zorgtaken.

Nu schendt de kinderrechter in zeer ernstige mate fundamentele rechtsprincipes, door private zorgovereenkomsten op voorhand als niet-bindend te beschouwen. Het heeft uit dien hoofde geen enkele betekenis als ouders onderling goede afspraken te maken, aangezien deze juridisch geldig zijn tot op het moment dat het recht zich er mee bemoeit, terwijl het recht zich er juist mee bemoeit *omdat* één van beide ouders de afspraken schendt. Schending van afspraken wordt zodoende door het recht gesanctioneerd. Zulks is niet aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens uit te leggen: deze anomalie in het recht dient derhalve te worden geëlimineerd.

K. Law-enforcement officers ('Je maintiendrai')

Nederland kent ze niet, maar in diverse landen verrichten ze nuttige taken. Het zijn geen agenten maar specifieke ambtenaren van Justitie of speciaal opgeleide deurwaarders. Indien een kind niet naar school gaat komt de law-enforcement officer 'smorgens het kind van huis ophalen. Als een omgangsregeling niet wordt nagekomen komt de law-enforcement officer samen met vader aan de deur om het kind te halen. In de praktijk is in de Verenigde Staten, maar ook in Europese landen als Denemarken, gebleken dat alleen al het bestaan van deze *wetshoeder* een grote preventieve werking heeft op het voorkomen van niet-naleving van wetten, vonnissen en beschikkingen. In Nederland wast meestal iedereen zijn handen in onschuld en wordt de rechtsstaat op velerlei gebied uitgehold omdat niemand 'bevoegd' of 'geheel bevoegd' is. Het gevolg is ongewenste eigenrichting. Terzake van de naleving van het recht op omgang is deze inmiddels zo massaal, dat gesproken kan worden van ernstige uitholling van de rechtsstaat, ten koste van de meest kwetsbaren, kinderen en ten koste van de geloofwaardigheid van die rechtsstaat.

Zodra de wetshoeder proces verbaal op maakt, wordt het bij de rechtbank echt menens en helpen smoezen en uitvluchten niet meer. Het oordeel van de rechter verleent de speciale statuur aan de wetshoeder.

Zodra deze er namelijk aan te pas heeft moeten komen, is voor de rechter duidelijk dat het gebruikelijke pappen en nathouden niet meer aan de orde is.

Het heeft uitsluitend zin dit voorstel in overweging te nemen indien de functie en betekenis van de wetshoeder strikt wordt eerbiedigd, juist ook door de kinderrechter.

L. Ontmoetingshuizen

De staatssecretaris toont zich een voorzichtig voorstander van de door de onderzoekers voorgestelde ontmoetingshuizen. Deze ontmoetingshuizen hebben echter alleen nut ingeval van contacten tussen kinderen en criminele ouders, waarbij de vorm en mate van criminaliteit onderwerp van nadere gedachtvorming dient te zijn. Voor de problemen bij de huidige handhaving van "omgang" biedt het ontmoetingshuis geen enkele inhoudelijke oplossing.

delijke oplossing. Ontmoetingshuizen stigmatiseren kinderen en ouders. Waar ouders dienen te leren hun eigen verantwoordelijkheden te nemen, werken de ontmoetingshuizen probleem-verlengend en hospitaliserend. De staat kan er op rekenen er nodeloos enkele tientallen miljoenen per jaar mee over de balk te gooien. Aanbod kweekt bovendien vraag, ook bij ontmoetingshuizen. Steeds meer ouders zullen bewust aansturen op de omgang door de andere ouder met het kind binnen deze setting, zodra deze institutioneel is. Het middel vergroot zo de kwaal. *Be gint men er eenmaal aan, dan komt men er nooit meer vanaf.*

M. Restrictieve toegang tot de kinderrechter

Zodra ouders een conflict hebben over de gezamenlijke zorg voor hun kind, zijn zij thans gedwongen zich te wenden tot de kinderrechter. In sommige arrondissementen lopen proeven met bemiddeling. Voorwaarde daarbij is dat *beide* ouders zich *vrijwillig* aan deze bemiddeling onderwerpen. Allerwegen worden deze proeven toegejuicht. Juist echter vanwege die voorwaarde van vrijwilligheid zijn de proeven feitelijk zonder enige waarde. De probleemgevallen waar bemiddeling een oplossing voor wil bieden blijven immers buiten de werking van diezelfde bemiddeling. Waar het daarbij met name om gaat, is de problematiek waarbij één ouder het kind moedwillig de relatie met de andere ouder ontzegt en deze situatie niet *vrijwillig* wenst te wijzigen.

Mede gezien de reeds ontstane overbelasting van de kinderrechters en de nog te voorziene toeneming van hun werkdruk, bepleiten wij in alle gevallen verplichte bemiddeling alvorens de gang naar de kinderrechter kan worden gemaakt. *Deze bemiddeling dient evenwel strikt de wet als uitgangspunt voor de bemiddeling te nemen.*

Er kan dus nimmer worden 'onderhandeld' over bij wet toegekende rechten aan kind en ouders. Zodra de bemiddelaar deze rechten ook maar enigszins arbitrair stelt (zoals de Raad voor de Kinderbescherming zich dat onrechtmatig meent te kunnen veroorloven) is bemiddeling zinloos en schadelijk. De bemiddeling dient voorts de volgende uitgangspunten te hanteren:

1. Een professionele bemiddeling, gewaarborgd door een erkenning door het ministerie van VWS en dat van Justitie (mede inhoudend diploma's m.b.t. scholing en vorming).
2. Richtlijnen bij de bemiddeling, bestaande uit uitgangspunten, waaronder de strikte gelijkwaardigheid der ouders ook in het proces van bemiddeling.
3. Een termijn van bemiddeling van maximaal twee maanden. De bemiddeling wordt als zodanig aangemeld bij de griffie van de arrondissementsrechtbank.
4. Een deugdelijke rapportage van de bemiddeling t.b.v. de kinderrechter *indien deze niet is geslaagd*.
5. Een deugdelijke vastlegging met rechtskracht van de bemiddeling indien deze wel is geslaagd.
6. De kinderrechter neemt kennis van de rapportage van de niet-geslaagde bemiddeling en belegt een zitting uiterlijk vier weken na ontvangst van de rapportage.
7. De kinderrechter is gehouden aan het recht van het kind op een onbelemmerde relatie met zijn beide biologische ouders en aan de onderlinge gelijkwaardigheid der ouders.
8. De kinderrechter kan alleen de omgang tussen één der ouders en het kind *tijdelijk en dan slechts ten dele* ontzeggen onder een gelijktijdige opdracht tot instelling van een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming.
9. Een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming mag wettelijk nimmer langer duren dan vier weken indien het jongste kind jonger is dan twaalf jaar. Is het jongste kind ouder dan 12 jaar, dan mag het onderzoek maximaal twee maanden duren. Daarna dient een definitieve beschikking dan wel vonnis door de kinderrechter te worden uitgesproken.
10. Tegen iedere beschikking of ieder vonnis van de kinderrechter is de instelling van hoger beroep mogelijk. Een hoger beroep dient maximaal twee maanden na een verzoek daartoe en dient te worden aangevraagd maximaal twee weken na ontvangst van een vonnis of beschikking.

n.b.

De 'snelheid' van de procedures is strikt noodzakelijk in verband met de belangen van het kind. Deze visie wordt in alle sectoren van Justitie gedeeld, doch niet gepraktiseerd. Vastlegging in de wet is derhalve vereist.

N. Schadevergoedingen als gevolg van het Europees Verdrag

Kamer en Kabinet dienen er rekening mee te houden dat op grond van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens inzake andere lid-verdragstaten het niet-effectueren van vonnissen en beschikkingen welke conform nationaal recht zijn uitgesproken 'in het belang van het kind' leidt tot een positie waarin de Staat de daaruit volgende schade voor het kind en de ouder die de omgang niet heeft genoten dient te compenseren. De tot heden bepaalde schadebedragen zijn substantieel en wel in de orde van zestig tot honderdvijftigduizend gulden. Het is een verdragstaat niet toegestaan de omgang tussen ouder en kind vast te stellen en vervolgens dit vonnis of deze beschikking domweg niet te effectueren.

In de discussie in ons land is dit aspect sterk onderbelicht. Om die redenen verzamelen wij momenteel zoveel mogelijk zaken teneinde deze binnen de termijn die daarvoor open staat (alsnog) bij het Europees Hof aan te brengen. Liever zagen wij evenwel dat de Staat der Nederlanden zijn eigen rechters (en burgers!) niet desavoueert, door zodanige maatregelen te nemen dat een vonnis of beschikking ook concreet wordt uitgevoerd. Realisering van onze voorstellen (met name F) vrijwaart de staat voor toekomstige schadevorderingen opgelegd door het Europees Hof. Nederland kan in dat streven tevens een voorbeeldwerking uitoefenen op Europese landen waar de problematiek nog schrijnender is dan hier, met name in Groot Brittannië, waar het Europees Verdrag pas later dit jaar in werking zal treden.

0. Het horen van kinderen vanaf twaalf jaar

In Nederland is het gebruikelijk geworden kinderen vanaf 12 jaar zelf te horen inzake de omgangsproblematiek. Dit is een lovenswaardige aanpak, soms echter met een onbedoelde, sterk negatieve bijwerking. Vele kinderen worden namelijk door de ouder bij wie zij dagelijks leven vergiftigd met een ouderverstotingssyndroom. Als gevolg daarvan haten zij de afwezige ouder, zonder daar enige objectieve grond voor te hebben (of deze ouder nog goed te kennen). Pas op veel latere leeftijd is er voor deze kinderen de mogelijkheid van reflectie en een eigen, onafhankelijk oordeel.

In de internationale wetenschappelijke literatuur is dit fenomeen uitgebreid gedocumenteerd en voorzien van effectieve therapeutische benaderingen. Deze worden in ons land nagenoeg genegeerd. Wij hebben namelijk net vol trots kinderen vanaf twaalf jaar bij de kinderrechtster mondig gemaakt. Maar wij zijn toch iets vergeten.... Wat het kind daar zegt, kan indruisen tegen zijn eigen belangen, helaas zonder dat het kind zich daar bewust van is. In die gevallen dient het horen van het kind geen sluitstuk te vormen van de procedure, maar de aanvang van een gerichte aanpak teneinde kind en ouder *juist* bij elkaar te brengen.

Wij bepleiten derhalve een spoedige professionele bijscholing van zowel kinderrechtsteren, medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming, Riagg's en ABJ's met betrekking tot ouderverstoting ('parental alienation'), een veelvuldig voorkomend fenomeen met desastreuze gevolgen voor de persoonsontwikkeling van de kinderen die het wordt aangedaan. Ouderverstoting is vrij eenvoudig objectief vast te stellen aan de hand van ontwikkelde onderzoeksprotocollen. In Nederland zijn deze nog grotendeels onbekend.

Tot zover onze voorstellen.

Aangezien deze een bredere strekking hebben dan uitsluitend de bestrijding van omgangs-onrecht, willen wij u verzoeken ten aanzien van de gehele problematiek te komen tot nieuwe wetgeving. Daarbij willen wij u echter dringend vragen het omgangs-onrecht per omgaande tegen te gaan, door de voorstellen onder A, C, F, H en O *met voorrang* te behandelen, omdat deze geen verder uitstel kunnen velen, wil niet sprake zijn van een zekere maatschappelijke ontwrichting en een onaanvaardbare uitholling van de rechtsstaat.

Wij maken graag van de gelegenheid gebruik u aanvullend te informeren over onze contacten met het Landelijk Managementteam van de Raad voor de Kinderbescherming en die met de Werkgroep Kinderrechtsteren. Tevens willen wij u informeren over de "Declaration of Family Rights" namens het gelijknamige Comité dat wereldwijd optreedt (The World Committee of Family Rights). Zie hiervoor bijgevoegde bijlagen.

Vertrouwend u hiermede van dienst te zijn, in afwachting van uw reactie,

Met verschuldigde hoogachting,

Bijlage 1: Contacten met de Raad voor de Kinderbescherming

Ons is de volgende discrepantie opgevallen: onze contacten met beleidsmedewerkers van het landelijk bureau zijn vruchtbaar en positief. De Raad toont zich hier als een democratische instelling die open staat voor meningsvorming binnen een brede maatschappelijke context. In schril contrast daarmee zijn de ervaringen van individuele ouders bij vestigingen van de Raad. Teveel ouders melden ons negatieve tot zeer negatieve ervaringen. Wij verwijzen kortheidshalve naar het door ons onderschreven artikel 'Scheiden kan met minder lijden' dienaangaande van Prof. Hoefnagels in de Volkskrant van 8 december 1999

Onze conclusie luidt dat in de hoge regionen de Raad m.b.t. (fictief) beleid helemaal van deze tijd is, terwijl daar waar dat tot uitdrukking zou moeten komen, namelijk bij individuele onderzoeken, bemiddelingen en rapportages, sprake is van een volstrekt achterhaald, lomp opererend en onverhuld ideologisch behept instituut. Wij dringen er dan ook op aan de reorganisatie van de Raad versneld door te voeren. Liever nog zagen wij een *privatisering*. Indien de dienst voor het ijkwezen kon worden geprivatiseerd, staan kabinet en Kamer niets in de weg ook de ijking van de justitionele balansweegschaal met spoed onder de tucht van de markt te brengen. Gaarne lichten wij een en ander schriftelijk dan wel mondeling toe.

Bijlage 2: Contacten met de Werkgroep Kinderrechters

In 1999 vonden drie congressen plaats over 'het belang van het kind', mede georganiseerd door het ministerie van Justitie. De wandelgangen bleken tijdens die congressen het meest waardevol. Ons is gebleken hoezeer, en in welke verontrustende mate, kinderrechters 'het belang van het kind' gelijk stellen aan 'het belang van de moeder van dat kind'. Ook is merkbaar dat er stromingen heersen m.b.t. de handhaving van het omgangsrecht, die het beginsel van gelijke rechtsbedeling nog ernstiger aantasten (zie eerder). De kinderrechter kan kind-ouder relaties breken en doet dat ook, ook al resteert per zitting gemiddeld nog slechts tien minuten als gevolg van de door de rechters genoemde en beklagde werkdruk.

Zeer tot onze spijt is het niet mogelijk gebleken een open gedachtenwisseling te hebben met de werkgroep kinderrechters als zodanig, noch tijdens, noch na de congressen. Sommige rechters zijn bereid off the record individueel hun visie op maatschappelijke ontwikkelingen te geven. Als georganiseerd collectief evenwel neigt men tot verkrampd isolement, onder redegeving van invalide argumenten (de onafhankelijkheid van de individuele rechtspraak zou in het geding zijn indien de rechters als collectief aan het maatschappelijk debat deel zouden nemen). Het praktisch gevolg van dit isolement is dat de rechtspraak van de kinderrechter nauwelijks nog aansluiting vindt bij de maatschappelijke ontwikkelingen. Zo vragen wij ons af of kinderrechters kennis hebben genomen van de SIRE campagne waarin vaders en kinderen worden opgewekt hun onderlinge relatie te intensiveren. Voor vele honderdduizenden kinderen en hun vaders met een opgelegde omgangsregeling van een klein weekend per veertien dagen vormt de discrepantie tussen deze SIRE campagne en de opvattingen van de gemiddelde kinderrechter een uiterst pijnlijke ervaring, waar wij overigens zowel de SIRE als de kinderrechters op hebben gewezen.

Bijlage 3: World Declaration of Family Rights

Wij verzoeken deze Declaration in een principaal debat in de Kamercommissie van Justitie als afzonderlijk agendapunt aan de orde te stellen, zodat dit debat zal verhelderen welke de standpunten van de diverse fracties zijn ten aanzien van de Declaration. Eenzelfde verzoek zal nog dit jaar worden gedaan in velerlei landen aan de eigen parlementen, alsmede aan de Europese Gemeenschap en aan de Mensenrechtencommissie van de UN. De Declaration luidt als volgt:

1.
Ieder kind heeft recht op een onbelemmerde relatie met beide genetische ouders.
2.
De zorg voor kinderen is de verantwoordelijkheid en plicht van beide ouders in onderlinge gelijkwaardigheid.
3.
Het is de Staat en de uitvoeringsorganen niet toegestaan ouders te discrimineren op grond van hun sexe, de aard van hun relatie en de wijze waarop hun ouderschap tot stand is gekomen.